

Notulen van de vergadering
gehouden op vrijdag 1 februari 1963 in de Trêveszaal,
aangevangen 's morgens om tien uur

Aanwezig: De minister-president De Quay en de ministers
Van Aartsen, Beerman, Cals, Klompé, Marijnen,
De Pous, Toxopeus, Visser en Zijlstra (Afwezig
zijn de ministers Korthals, Luns en Veldkamp)

Voorts zijn aanwezig de staatssecretarissen
Gijzels (punt 10), Van Houten (punten 2a-2c en
10) en Stijkel (punten 2a en 7)

Secretaris: J.Middelburg

2. Buitenlands beleid

a. De EEG en Frankrijk (Zie notulen m.r. 30 januari 1963, punt 2)

De minister-president deelt mede, dat na de vergade-
ring van de ministerraad op maandagavond overleg in een beperkte
ambtelijke groep heeft plaats gehad en dat minister Marijnen een
nota heeft opgesteld inzake de stand van de EEG-onderwerpen op
agrarisch gebied, die ter vergadering is rondgedeeld (nota dd.
31 januari 1963, nr. 184).

Staatssecretaris Van Houten deelt omtrent het gesprek
tussen de ministers Luns en Spaak van de vorige avond het vol-
gende mede. Behalve minister Luns zal ook de Belgische minister
Fayat naar de vergadering van het Europese parlement in Straats-
burg gaan, terwijl onzerzijds ook in Bonn, Rome en Luxemburg is
gevraagd, dat een minister aan die vergadering zal deelnemen.
Het bleek, dat minister Spaak niet enthousiast was voor het
denkbeeld van het opzetten van een douane-unie tussen de vijf
en Engeland en dan Frankrijk aanbieden om mee te doen, omdat dit
dicht komt bij wat van Franse zijde in de laatste tijd werd voor-
gestaan. Volgende week zullen de kabinetschef van minister Spaak
en de Belgische directeur-generaal van politieke zaken naar Den
Haag komen voor nader overleg. Het idee is, dat de ministers Luns
en Spaak volgende week naar Londen zullen gaan om te zien of deze
initiatieven de Engelse regering wel welkom zijn.

De minister-president tekent hierbij aan, dat minister
Luns in de Tweede Kamer al gezegd heeft, dat van alles dat men
wil ondernemen eerst zal worden nagegaan of de Britse regering
niet daartegen is.

Staatssecretaris Van Houten deelt vervolgens mede, dat
Luxemburg (en de Benelux-ministers ook) heeft voorgesteld de
bijeenkomst van de EEG-raad op 11 en 12 februari niet te laten

ZEER GEHEIM

ministerraad
1 februari 1963

doorgaan; deze zal men dan niet 14 dagen moeten uitstellen, maar de raadsvergadering op 4 maart laten doorgaan.

Minister De Pous deelt niet het oordeel, dat men de mogelijkheid van een douane-unie van de vijf met Engeland moet uitsluiten, omdat Engeland verlaging van de tariefmuren dringend nodig zou kunnen hebben. Staatssecretaris Van Houten zou dit ook niet uitgesloten willen achten. De minister-president stelt de vraag of een dergelijke douane-unie niet in strijd is met het EEG-verdrag. Minister De Pous antwoordt, dat dit wel moet worden nagegaan.

Het verzet tegen het drijven van president De Gaulle zal in het politieke vlak van verschillende kanten kunnen komen, o.a. van het Franse volk, het Westduitse parlement en president Kennedy. Maar ook Nederland zal een politieke daad tegenover de Franse president kunnen stellen, bijv. door de voorbereiding van een douane-unie van de vijf met Engeland. Een belangrijk punt is ook in hoeverre Nederland in de EEG met de werkzaamheden verder zal gaan. Beslist moet worden over de vraag of wij over de gehele linie de voortgang van de EEG zullen blokkeren of dat een blokkade van speciale punten de voorkeur verdient. Over al deze zaken zal consultatie met de Britse regering nodig zijn; er zal een vaste consultatieprocedure moeten komen. Verder is er het punt van de Kennedy-onderhandelingen, maar dat kan nog op een later ogenblik besproken worden.

De minister-president acht het Frans-Duitse verdrag in strijd met het Duitse standpunt in Brussel. De fractieleider Von Brentano meent, dat het verdrag geratificeerd moet worden, omdat dit gemakkelijker is voor de toetreding van Engeland tot de EEG, maar spreker ziet dat helemaal niet in. Zijn vraag is of de Nederlandse regering hierbij nog invloed kan uitoefenen. Het is duidelijk, dat de parlementariërs onderling hun steentje kunnen bijdragen, maar ook de Amerikaanse regering oefent grote druk op Bonn uit. Staatssecretaris Van Houten zegt, dat er een rapport van onze ambassadeur in Bonn is, waaruit blijkt, dat gezegd wordt, dat het moeilijk zal zijn voor een Duits parlements-lid om tegen het verdrag te stemmen, ~~maar dat wel van belang is~~ hoe het daarna uitgevoerd wordt. De minister-president meent, dat de bondsregering zal moeten kiezen tussen dit verdrag of steun aan het toetreden van Engeland.

Minister Marijnen geeft vervolgens een toelichting bij zijn nota, die hij tevoren geheel met minister De Pous heeft doorgenomen. Spreker onderscheidt drie categorieën, t.w. de bestaande landbouwreglementen, aanhangige aanvullingen daarvan en nieuwe (of nog niet aanvaarde) voorstellen. Met de bestaande reglementen (zes produktenreglementen, het financiële reglement en coördinatie van het structuurbeleid) is het nationale beleid vervangen door het communautaire beleid. Dat zal doorgang moeten vinden, omdat het juridisch noodzakelijk is, maar ook omdat anders geen beleid mogelijk is. De commissies van beheer spelen een grote rol; hierin kan een gekwalificeerde meerderheid

besluiten, dat een zaak in de EEG-ministerraad moet komen. Met betrekking tot de functionering van deze commissies, waarover nog een verschil bestaat, was de EEG-commissie al geneigd om in belangrijke mate tegemoet te komen aan het Franse standpunt (dat ook al werd verdedigd bij de principiële beslissing over het EEG-landbouwbeleid in januari 1962); hieraan zal niet moeten worden toegegeven. Moeilijker is punt i van de nota (onderdelen van varkens en vleeswaren); dit had eigenlijk al geregeld moeten zijn. Als de Franse delegatie hier opponeert zal de Nederlandse delegatie het offer van blokkering moeten brengen. De bespreking over criteria voor de prijstoenadering (punt 2a) zou spreker in de gegeven omstandigheden niet willen voortzetten, terwijl hij inzake de kwaliteitsnormen remmend te werk wil gaan. Als de Franse delegatie neen zegt ten aanzien van de compensatore heffingen bij groenten- en fruitimport uit derde landen, zou spreker ook dit punt voorlopig willen laten rusten. Aangaande voorstellen omtrent verliezen wegens interventies in de markt en structurele aanpassingen wil spreker thans niets doen. Betreffende de derde categorie (de punten 3 en 4 van de nota, die o.a. betrekking hebben op de voorstellen van de EEG-commissie inzake zuivel, rundvlees en rijst) staat spreker op het standpunt, dat de Nederlandse delegatie hieraan geen medewerking moet verlenen. Bij het punt van de tarieven (punt 5a) merkt spreker op, dat de verlaging van het buitentarief van de EEG van voordeel is voor Engeland (en andere landen), maar deze verlaging zit gekoppeld aan de versnelling (van de uitvoering van het EEG-verdrag). Samenvattend zou spreker als algemene gedragslijn willen volgen, dat met wat in de EEG is aanvaard doorgegaan wordt en nieuwe zaken niet geëntameerd worden. Als hierover twijfel bestaat, zal de ministerraad c.q. de direct betrokken ministers een beslissing moeten nemen. Spreker staat voor de vraag of en wanneer de visserijconferentie van de EEG-landen zal worden gehouden. Op het ogenblik zou hij deze niet willen laten doorgaan, maar hij wil hierop terugkomen als bekend is hoe de Engelse regering ten aanzien van deze zaak staat. Tenslotte is er nog een procedurevraag. De Nederlandse regering kan haar standpunt ten aanzien van de EEG op verschillende wijzen tot uiting brengen. In de eerste plaats kan zij net als Frankrijk bij de onderhandelingen met Engeland steeds nieuwe moeilijkheden opwerpen en de besluitvorming saboteren. Een tweede mogelijkheid is, dat Nederland unilateraal verklaart, dat het de verplichtingen zal nakomen, maar aan niets nieuws zal meewerken. Een modificatie hiervan is, dat dit multilateraal door de Vijf wordt verklaard. De eerste weg heeft als bezwaren, dat men eindeloze praatbijeenkomsten krijgt, terwijl het politieke effect veel minder is dan wanneer de tweede weg wordt gevolgd. Spreker betwijfelt echter of het mogelijk zal zijn met de vijf landen tot een gezamenlijk standpunt hierover te komen. De ministerraad zal terzake een decisie moeten nemen.

Minister Zijlstra wijst erop, dat men thans het slagveld nog niet kan overzien. Het is daarom wenselijk de vergadering

ministerraad
1 februari 1963

van de EEG-raad tot maart uit te stellen en in de komende maand het Nederlandse standpunt te bepalen. Over de procedure-alternatieven die minister Marijnen noemde zou spreker niet graag in deze vergadering al willen beslissen. Er is een voorlopigheids-procedure, waarbij men evenals nu het beleid in de beperkte werkgroep en in de ministeriële groep moet behandelen.

Minister De Pous gelooft, dat het aanbeveling verdient, als hij de alternatieven van minister Marijnen ziet, om de koninklijke weg te volgen van een duidelijke verklaring; de andere weg maakt minder indruk en is ook moeilijker vol te houden. Het is dan beter als de Beneluxlanden een dergelijke verklaring afleggen en nog beter als deze van de Vijf komt. Als hierover overleg plaatsvindt moet echter de Nederlandse regering haar standpunt hebben. Ten aanzien hiervan stelt minister Marijnen voor geen sabotage met afbraak van de EEG-afspraken na te streven, maar wel van nieuwe activiteiten af te zien en wat versneld is gedaan weer tot de normale in het EEG-verdrag neergelegde stadia terug te brengen. Voordat hierover overleg met de EEG-partners wordt gepleegd, zal de Nederlandse regering snel moeten beslissen.

Minister Marijnen acht het wenselijk de Nederlandse leden van de Europese commissies (dr. Linthorst Homan, dr. Mansholt en mr. Sassen) weer voor een informeel gesprek met enkele Nederlandse ministers uit te nodigen. Staatssecretaris Van Houten is het hiermede eens.

Minister Marijnen merkt voorts op, dat op 18 en 19 februari een vergadering is uitgeschreven van de EEG-raad, gevormd door de landbouwministers. Minister De Pous geeft in overweging ernaar te streven, dat ook die vergadering een paar weken wordt uitgesteld. Minister Marijnen zal aan de hand van de agenda nagaan of dat kan.

Staatssecretaris Van Houten onderschrijft, dat voorschands geen nieuwe zaken aanvaard moeten worden; dit heeft ook betrekking op de associatieaanvragen van andere landen. Minister Zijlstra is het ermede eens, dat deze associatieaanvragen voorlopig moeten blijven rusten. Minister Marijnen merkt op, dat staatssecretaris Van Houten nieuwe zaken niet wil behandelen, maar spreker zou ten aanzien van het zuivelreglement nog verder willen gaan; hiervoor ligt een ontwerp van de EEG-commissie op tafel, maar ook dit zou spreker niet willen behandelen. Staatssecretaris Van Houten is het ermede eens, dat men zich voorschands moet beperken tot beslissingen, die de EEG volgens het verdrag moet nemen.

Minister De Pous herinnert aan zijn voorstel om een witboek over de onderhandelingen met Engeland door de Vijf en Engeland te laten uitbrengen.

Minister Beerman vraagt ook aandacht voor wat Engeland na de mislukking in Brussel gaat doen. In het Lagerhuis is erop aangedrongen de banden met het Gemenebest en de EVA-landen aan te halen. De vraag is dan of Nederland niet tussen twee stoelen

komt te.....

komt te zitten, als het voorshands van verdere ontwikkeling van de EEG afziet. Staatssecretaris Van Houten antwoordt, dat dit gevaar op het ogenblik niet is. Overigens is spreker - onverschillig wat Engeland doet - thans onder geen omstandigheden bereid tot een politieke samenwerking van de Zes.

De minister-president zegt naar aanleiding van de opmerking van minister Beerman, dat het de bedoeling is overleg met de Engelse regering over het te volgen beleid te plegen. Minister Marijnen voegt hieraan toe, dat de houding van de Vijf ook van invloed zal zijn op het Engelse standpunt.

Staatssecretaris Stijkel vraagt nog de aandacht voor het vervoerbeleid in de EEG. Hij wijst erop, dat over minder dan drie jaar in de EEG beslissingen kunnen worden genomen met gewogen stemmen. Aangezien in het EEG-verdrag weinig met betrekking tot het vervoer is vastgelegd, zal men moeten trachten voor 1 januari 1966 ver te komen om oplossingen te vinden, aangezien Nederland ten aanzien van het vervoerbeleid een ander standpunt inneemt dan de vijf EEG-partners. In bespreking is thans een resolutie die als handleiding voor de EEG-commissie bij het beleid op dit terrein zou kunnen dienen. In de vergadering van vervoerministers, die enkele weken geleden heeft plaatsgehad, was spreker nog geïsoleerd, zodat de Nederlandse positie niet gemakkelijk is. Er hoeft niet onmiddellijk een reglement vastgesteld te worden; een ontwerp hiervoor moet de EEG-commissie eerst uitwerken. Met het totstandkomen van de vermelde resolutie zijn dus wel grote Nederlandse belangen gemoeid. Minister De Pous is van oordeel, dat het beraad hierover enige tijd opgeschort moet worden. Staatssecretaris Stijkel antwoordt, dat de resolutie al enige tijd is tegengehouden. Van de zijde van België en Luxemburg wordt echter grote drang uitgeoefend om juist in deze politieke situatie het Nederlandse verzet op te geven. De minister-president stelt voor dit punt eerst in de coördinatiecommissie en de beperkte ministeriële groep te bespreken. De raad verklaart zich hiermede akkoord.

Minister Zijlstra kan het standpunt delen, dat men doorgaat met wat er in de EEG is; in de volgende weken zal men het nadere standpunt dan moeten bekijken. Spreker is à priori eens met beslissingen, die op de Franse regering indruk maken. Men zal echter ook moeten bedenken, dat als niet aan nieuwe zaken meegewerkt wordt ook geen bijdrage aan het verenigde Europa wordt gegeven. Een belangrijk aspect van de moeilijke situatie is, dat na het verdwijnen van Adenauer en De Gaulle de EEG in een zo desolate toestand kan zijn geraakt, dat er geen Europese Gemeenschap kan komen noch van de Zes noch van de Zeven. Voorts meent spreker, dat Nederland alleen Frankrijk nooit in het gareel zal krijgen; men zal daarom eerst met de Beneluxpartners moeten spreken. Minister De Pous heeft de indruk, dat het beoogd van minister Zijlstra, die alleen maatregelen wil nemen, die op de Franse president druk uitoefenen een leemte vertoont. Als president De Gaulle onverstoord verder gaat, betekent een

ZEER GEHEIM

ministerraad
1 februari 1963

verdere uitbouw van de EEG dat het steeds moeilijker voor Engeland wordt om toe te treden. Staatssecretaris Van Houten acht de kans, dat Nederland, Benelux of de Vijf indruk op president De Gaulle zullen kunnen maken minimaal, zo niet geheel uitgesloten. Spreker is echter niet bereid om met het Frankrijk van De Gaulle politiek of economisch verder samen te werken, ⁴ Minister Zijlstra meent, dat Nederland dan uit de EEG zou moeten stappen. De minister-president stelt voor, dat ook dit alternatief bekeken wordt. Minister Zijlstra is het wel eens met het standpunt van staatssecretaris Van Houten, dat wij met het Frankrijk van De Gaulle niet in de EEG opgesloten willen zitten, maar dit Franse regiem staat en valt met De Gaulle. Als vast zou staan, dat Frankrijk twintig jaar dit autoritaire systeem zou hebben, zou Nederland uit de EEG moeten treden. Spreker gelooft dit echter niet; hij wijst erop, dat men bij de Europese integratie wel meer voor heel moeilijke situaties heeft gestaan. Het in te nemen Nederlandse standpunt zal daarom zorgvuldig overwogen moeten worden.

De minister-president stelt de volgende conclusies voor:

- 1°. De komende weken zullen worden gebruikt voor analyses, consultaties en vaststelling van het Nederlandse standpunt, liefst in overeenstemming met de Beneluxpartners, mogelijk ook gelijk met Duitsland en Italië.
- 2°. In de Europese Gemeenschappen zal de Nederlandse delegatie voorshands het beleid volgen, dat de juridische verplichtingen zullen worden nagekomen, maar dat geen nieuwe zaken zullen worden geëntameerd of aanvaard; bij twijfel zal in de ministerraad of in de beperkte ministeriële groep een beslissing worden genomen.
- 3°. De visserijconferentie zal worden uitgesteld, tenzij zou blijken, dat Engeland op het doorgaan ervan bijzondere prijs stelt.
- 4°. De drie Nederlandse leden van de Europese commissie zullen voor een informeel gesprek met Nederlandse ministers worden uitgenodigd.

De raad verklaart zich met deze conclusies akkoord.

2 b. Het Amerikaanse atoomschip Savannah (Zie notulen m.r. 11 januari 1963, punt 5)

Staatssecretaris Van Houten deelt mede, dat de Amerikaanse regering heeft gemeend de ondertekening van de overeenkomst inzake het Amerikaanse atoomschip Savannah te moeten uitstellen. Thans zijn enkele kleine wijzigingen in overleg met de betrokken ministers overeen gekomen. De minister-president stelt voor met ondertekening van de overeenkomst akkoord te gaan, als de betrokken ministers hiermede instemmen. De raad verklaart zich hiermede akkoord.